

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel
(sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz
Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1459 (199/2025) | 30.10.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Krzysztof Fedorowicz

Tbilisi – Teheran: blisko, coraz bliżej. Irański zwrot w polityce zagranicznej Gruzji

Gruzińskie Marzenie, rządzące w Gruzji od 2012 r., zdecydowanie sprzyja rozwojowi polityczno-gospodarczych relacji z Iranem, który odgrywa w gruzińskiej polityce zagranicznej coraz poważniejszą rolę. Dzięki korzystnemu położeniu na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych Gruzja stała się dla Teheranu idealnym miejscem ekspansji gospodarczej oraz omijania sankcji nałożonych na ten kraj przez ONZ, UE i USA, m.in. w związku z poważnymi naruszeniami porozumienia w kwestii irańskiego programu nuklearnego oraz z przekazywaniem uzbrojenia Rosji, które wykorzystywane jest w walkach na Ukrainie.

Geopolityczna zbieżność. Położona na Kaukazie Południowym Gruzja ma duże znaczenie militarne i gospodarcze, a przebiegające przez jej terytorium ropociągi i gazociągi odgrywają kluczową rolę w bezpieczeństwie energetycznym Europy. Dotychczasowe relacje Gruzji z Iranem charakteryzują się niejednoznacznością. Początkowo gruzińskie władze, z inicjatywy prezydenta Micheila Saakaszwilego, prowadziły wyraźnie prozachodnią i proamerykańską politykę, co nie satysfakcjonowało Iranu. Np. w 2007 r. Gruzja odegrała kluczową rolę w zatrzymaniu i ekstradycji do USA Amira Hosseina Ardebilego, obywatela Iranu aresztowanego za próbę zakupu części do samolotów wojskowych, pocisków rakietowych i systemów radarowych w imieniu Islamskiej Republiki. Takie sytuacje nie sprzyjały rozwojowi wzajemnych relacji, zwłaszcza gospodarczych, o czym świadczy fakt, iż w 2010 r. w Gruzji zarejestrowano tylko 84 irańskie firmy.

W styczniu 2011 r. z inicjatywy gruzińskiego prezydenta podjęta została decyzja o wprowadzeniu ruchu bezwizowego dla obywateli Iranu. To sprawiło, że w Gruzji szybko pojawiły się setki irańskich firm. Większość z nich została zarejestrowana w Wolnej Strefie Przemysłowej (Poti Free Industrial Zone) w Poti, którą podmioty te traktują jako port przeładunkowy dla irańskich towarów.

Irańscy biznesmeni szybko zdomowili się w Gruzji. W 2014 r. uwagę władz USA zwrócił fakt, że trzech irańskich biznesmenów przejęło kontrolę nad bankiem InvestBank w Tbilisi i wykorzystywało go do ułatwiania transakcji bankowych irańskim podmiotom objętym sankcjami. W lutym 2014 r. Departament Skarbu USA nałożył sankcje na te osoby i ich firmy, zarówno w Gruzji, jak i za granicą.

Gruzińskie Marzenie wobec Iranu. Po zmianie władzy w Gruzji w 2012 r. Gruzińskie Marzenie również prowadziło niejednoзначną politykę wobec Iranu z uwagi na kontynuowany proces integracji euroatlantyckiej. Co więcej, Gruzińskie Marzenie, posługując się nacjonalistycznymi hasłami i wypowiadając się przeciwko napływowi „obcych”, w lipcu 2013 r. zniosło ruch bezwizowy dla obywateli Iranu. Jednak w lutym 2016 r. ponownie go przywrócono, co sprawiło, że w 2018 r. Gruzję odwiedziło prawie 300 tys. irańskich turystów.

Już na przełomie 2019/2020 r. doszło do wyraźniej poprawy wzajemnych relacji i aktywizacji kontaktów gospodarczych. Zarysowała się pewna prawidłowość – im gorsze stawały się relacje Gruzji z UE i USA, tym lepsze były z Iranem. Antyzachodnia polityka zagraniczna Gruzińskiego Marzenia przyczyniła się do wzrostu wpływu na Gruzję reżimów autorytarnych, takich jak Rosja, Iran i Chiny.

Biznes i sankcje. W 2020 r. irański import wyniósł 45 mln USD. Z kolei do 2024 r. wartość ta wzrosła prawie pięciokrotnie, do 285 mln USD. Relacje handlowe charakteryzują się ujemnym bilansem handlowym Gruzji, ponieważ import z Iranu znacznie przewyższa eksport do tego kraju. Na przykład w 2024 r. Gruzja wyeksportowała do Iranu towary o wartości zaledwie 36 mln USD.

Jedną z głównych kategorii irańskiego eksportu do Gruzji jest ropa naftowa i produkty naftowe. Handel ropą naftową jest jednym z najważniejszych źródeł dochodów Iranu. Rosnący wolumen eksportu irańskiej ropy naftowej do Gruzji budzi poważne obawy, ponieważ może wskazywać na pośrednie wsparcie finansowe dla irańskiego reżimu. Tym bardziej że w Iranie Gruzja wskazywana jest jako pożądany partner biznesowy, powstają tu też liczne irańskie firmy. Są to najczęściej firmy żeglugowe, domy handlowe, import-eksport produktów petrochemicznych, przedsiębiorstwa lotnicze i usługi finansowe. Chociaż nie wszystkie angażują się w nielegalną działalność, jest oczywiste, że wiele z nich ma powiązania z irańskimi podmiotami objętymi sankcjami. Irańskie strony internetowe oferują przedsiębiorcom szczegółowe wskazówki dotyczące eksportu ropy naftowej i produktów petrochemicznych do Gruzji. Podkreśla się szereg korzyści płynących z posiadania firmy w Gruzji: obywatele Iranu mogą korzystać z wolnych stref przemysłowych, ulg podatkowych i rejestrować firmy bez kapitału, zgodnie z lokalnymi przepisami. Irańskie platformy internetowe często dzielą się poradami i osobistymi doświadczeniami, zachęcając do wykorzystywania terytorium Gruzji do inicjatyw biznesowych, z których wiele ma na celu obejście międzynarodowych sankcji. Założenie to potwierdzają dane statystyczne. W latach 2013-2024 obywatele Iranu zarejestrowali w Gruzji ok. 9300 firm. Według Narodowego Urzędu Statystycznego Gruzji w samym 2024 r. zarejestrowano 382 irańskie firmy, co stanowi wzrost o ok. 150% w porównaniu z danymi z 2020 r.¹ W ciągu ostatnich 10 lat ok. 10 tys. obywateli Iranu przybyło do Gruzji na pobyt stały. Z kolei gruzińskie władze wstrzymują się z ujawnieniem liczby obywateli Iranu, którym przyznano obywatelstwo gruzińskie.

Umowy o wolnym handlu zawarte przez Gruzję z wieloma krajami, z Unią Europejską oraz dostęp tego państwa do rynku amerykańskiego (do grudnia 2021 r., kiedy to USA wykreśliły Gruzję z tego programu) w ramach Ogólnego Systemu Preferencji (GSP) powodują, że irańskie firmy mogą importować produkty do Gruzji, przepakowywać je jako produkty gruzińskie, a następnie eksportować na rynki europejskie lub inne (z wyjątkiem USA) bez płacenia cła.

Jednak w 2020 r. niektórzy amerykańscy politycy dostrzegli niebezpieczne konsekwencje ścisłych relacji między Gruzji a Iranem. W liście do ówczesnego sekretarza stanu Mike'a Pompeo amerykańscy senatorowie zwrócili uwagę na próby wykorzystania gruzińskich instytucji finansowych przez irańskich biznesmenów w celu obejścia amerykańskich sankcji². Senatorowie wskazali również na problem dotyczący gruzińskiego portu nad Morzem Czarnym w Batumi, którym Iran był zainteresowany ze względu na nielegalny handel ropą.

Oprócz współpracy gospodarczej zacieśniają się również relacje polityczne. Tym samym aktywizacja kontaktów dyplomatycznych z irańskimi przywódcami na tle antyzachodniej retoryki Gruzji a Iranem wyszła poza publiczne oświadczenia i przekształciła się w aktywną współpracę. Należy podkreślić, że premier Gruzji Irakli Kobachidze odbył w ostatnim czasie dwie oficjalne wizyty w Iranie. 22 maja 2024 r. uczestniczył w ceremonii pogrzebowej prezydenta Iranu Ebrahima Raisiego oraz ministra spraw zagranicznych Hosejna Amira Abdollahijana. Z kolei 30 lipca 2024 r. wziął udział w inauguracji nowego prezydenta Iranu, Masuda Pezeszkiana, z którym później odbył oficjalne spotkanie.

Pomimo wzmożonego zainteresowania opinii publicznej, praktycznie nie ma dostępnych informacji na temat omawianych podczas spotkań tematów, zawartych porozumień ani konkretnych wspólnych projektów. Brak transparentności w połączeniu z zamkniętą strategią komunikacyjną Gruzji a Iranem sugeruje, że premier Gruzji i jego współpracownicy mają pełną świadomość, jak szkodliwe są takie interakcje dla interesów narodowych Gruzji. Z tego powodu unikają publicznej dyskusji na temat treści tych spotkań.

¹ *The Anti-Western Policy of the Georgian Dream: An Opportunity for Iran. How Iranian Companies Exploit Georgia to Bypass Sanctions*, <https://civicidea.ge/wp-content/uploads/2025/07/Iran-ENG.pdf> [28.10.2025].

² *Sen. Cruz, Colleagues Urge Secretary of State and Treasury Secretary to Protect American Businesses and Assess Iranian Ties to Russia and Iran*, <https://www.cruz.senate.gov/newsroom/press-releases/sen-cruz-colleagues-urge-secretary-of-state-and-treasury-secretary-to-protect-american-businesses-and-assess-iranian-ties-to-russia-and-iran> [28.10.2025].

Momentem kulminacyjnym zbieżności interesów politycznych obu państw była wizyta wiceministra spraw zagranicznych Gruzji Aleksandra Chwtisijaszwilego w lipcu 2025 r. w ambasadzie irańskiej w Tbilisi. Gruziński dyplomata wziął udział w wydarzeniu upamiętniającym „męczenników poległych w ataku reżimu izraelskiego” oraz wpisał się do książki kondolencyjnej i wyraził solidarność z Iranem w obliczu ataków Izraela i USA. Choć gruzińscy urzędnicy twierdzą, że była to rutynowa formalność dyplomatyczna, obraz sytuacji jest wymowny. Nikt w Gruzji nie spodziewał się, że Gruzińskie Marzenie posunie się tak daleko, by wyrazić solidarność z Iranem. To osłabia powiązania Tbilisi ze światem zachodnim i podkreśla dążenie partii do budowania bliskiego sojuszu z Iranem.

Wnioski. Dzięki dostępowi do zachodnich rynków poprzez porty Morza Czarnego, Gruzja jest idealnym kanałem dla irańskich towarów, objętych zachodnimi sankcjami. Rosnący wolumen eksportu irańskiej ropy naftowej do Gruzji budzi poważne obawy, ponieważ może wskazywać na pośrednie wsparcie finansowe dla irańskiego reżimu.

Jak się wydaje, szerszym celem Iranu może być uczynienie z Gruzji centralnego szlaku handlowego zarówno dla eksportu, jak i importu. Silne więzi handlowe, gospodarcze, kulturalne i turystyczne między Iranem a Gruzją wskazują na obiecującą przyszłość stosunków dwustronnych. Jedną z kluczowych zalet Gruzji, jako potencjalnej bramy Iranu do rynku globalnego, jest jej rozległa sieć umów handlowych, zwłaszcza z Europą.

W obliczu coraz bardziej napiętych stosunków Gruzji z Zachodem i wstrzymania procesu integracji z UE do 2028 r., Gruzińskie Marzenie wykorzystuje zbliżenie z Iranem jako środek do przeciwstawienia się Zachodowi i takimi prowokacyjnymi krokami próbuje zemścić się za krytykę. Zmierza to jednak do realizacji planów Kremla, zakładających przekształcenie Gruzji w autorytarne, antyzachodnie państwo, podatne na wpływy Rosji, Chin i Iranu.

Gospodarcze i polityczne wpływy Iranu w Gruzji stały się w ostatnich latach coraz bardziej zauważalne, rosnąc równocześnie ze spadkiem wpływów Zachodu w tym kraju. Zdecydowanie sprzyja to geostrategicznym interesom Federacji Rosyjskiej, która w najbliższym czasie może uzyskać możliwość kontroli nad wszystkimi głównymi rurociągami naftowymi i gazowymi łączącymi ogromne zasoby energetyczne Azerbejdżanu i Kazachstanu z Europą, ponieważ gruzińska autostrada wschód-zachód i kilka rurociągów przebiegają bardzo blisko okupowanej przez Rosję Osetii Południowej. Jakiegokolwiek zakłócenia na tym obszarze oznaczałyby poważne problemy energetyczne dla Europy i NATO.

Rosyjska kontrola nad Gruzją stworzyłaby most lądowy do – jeszcze w tym momencie jej sojusznika – Armenii, a tym samym bezpośredni korytarz lądowo-powietrzny do Iranu w okresie pogłębiającej się współpracy wojskowej między Moskwą a Teheranem. Mogłoby to skomplikować, a nawet całkowicie zniweczyć proponowaną przez Trumpa Drogę do Międzynarodowego Pokoju i Dobrobytu, łączącą Azerbejdżan z Nachiczewaniem przez terytorium Armenii.